

רשק
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק וישב כד כסלו תשע' ♦ דף היומי בבלי: בבא בתרא קיב ירושלמי: עבודה זרה לו'

הבא נבא אני ואמך ואחיד להשתחוות לך ארצה..

בגמרא: השתחוואה זו פשוט ידים ורגלים, שנאמר 'הבא נבא אני ואמך להשתחוות לך ארצה' (מגלה כב:).

יש לתמוה על שדילגה הגמרא על כמה פעמים שהוזכרה בתורה לפני כן השתחוואה ארצה, ולמדה דין זה מכאן. והרי בפרשת וירא כשבאו המלאכים אל אברהם נאמר 'וישתחו ארצה', ואחר כך כשבאו המלאכים אל לוט נאמר גם כן 'וישתחו אפים ארצה'. וכן בפרשת וישלח נאמר 'וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו'. מדוע, אם כן, בחרה הגמרא ללמוד דין זה דוקא מהפסוק שלפנינו, ולא מהקודמים לו.

ברם, מכל הפסוקים האחרים שבהם מסופר על אברהם על לוט ועל יעקב שהשתחוו אפים ארצה, אין להביא משם ראיה על דינה של השתחוואה שצריכה להיות בפשוט ידים ורגלים, שהרי יש לדחות ולומר שכך היה מעשה שהשתחוו בפשוט ידים ורגלים, ואף על פי שאין דינה של השתחוואה נותן שתהיה דוקא בצורה זו.

אולם מגערותו של יעקב ביוסף, יש ללמוד דין זה. שהרי יוסף כשספר את חלומו לא הזכיר כלל שהשתחוואה תהיה 'ארצה', ואמר רק 'משתחווים לי'. יעקב שנתכוון בגערותו להוציא הדבר מלב אחיו שלא יקנאהו, מה ראה לפרש את החלום ולומר 'להשתחוות לך ארצה', והלא אדרבה, בזאת הוא מוסיף שמן על מדורת השנאה.

בעל כרחנו למדנו מכאן שכך דינה של השתחוואה להיות בפשוט ידים ורגלים, וממילא היה זה כבר בכלל דברי יוסף, שמאחר שהזכיר לשון השתחוואה, פירושה שתהיה בפשוט ידים ורגלים. לכן לא היה ליעקב לחשוש שמחמת שיאמר 'להשתחוות לך ארצה' תגדל שנאת אחי יוסף, כי אין בזה חידוש ותוספת על דברי יוסף עצמו.

ע"פ גן רוה

נושאי הדף בעלון

קניית הקבר בקניין
גמור.....בבא בתרא קיב

פינוי מת לקבר שנקנה עבורו
בחיו.....בבא בתרא קיב

בקיאות בפסוקי
התורה.....בבא בתרא קיג

ירושת שררה.....בבא בתרא קיד

ויכוח עם צדוקים.....בבא בתרא קיד

וויכוח עם צדוקי בדברי
תורה.....בבא בתרא קטז

תפילה על חולה ע"י
חכם.....בבא בתרא קטז

שליחת מברק בשבת לצדיק
שיתפלל על חולה.....בבא בתרא קטז

אם החכם מחוייב להתפלל
על החולה.....בבא בתרא קיז

לימוד בדך חריפות.....בבא בתרא קיח

כפתור ופרח.....עמוד 5

יום שישי כד כסלו

צבא בתרא קיב

קניית הקבר בקניין גמור

בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' של) כתב, מה שנהגו ליקח עכ"פ מחיר מה עבור מקום קבר, הוא כדי שלא יהיה צדיק קבור בקבר שאינו שלו.

על פי זה השיב בתשובות והנהגות (ח"א סי' תשיג) לקהילה שהשלטון הקצה להם מקום קבורה שאין די בזה, וחובה על הציבור שיהא להם בית הקברות שלהם, והוסיף שיש בזה גם תיקון על פי סוד, שבחלקת קבר שהיא שלו אין שולטים כל כך רוחות רעות ואינם נכנסים לחלקו.

לפי זה כתב, שאם לא קנה הנפטר חלקת קבר עבורו בחיים חיותו, מן הראוי שבני משפחתו ידרשו מהחברה קדישא שיכתבו שטר עוד קודם הקבורה המקנה את מקום הקבורה עבור מת זה, והוסיף, שראוי להדר שיעשו גם קנין חליפין על מנת שהקנין יהיה מושלם וראוי.

עוד כתב (שם ח"ב סי' תרד) שכשהקבר שלו לחלוטין לעולם מתהום ארעא ועד לרקיע, מקובל שיש משחיתים שלא יוכלו אז ליכנס, ועיין **ספר החיים** (ח"ב פ"ח) שאין רשות למשחית להוציא אדם מרשותו, ולכן צריך קנין גמור.

יש שכתבו שישנה מעלה נוספת בקניית הקבר בחיי האדם. ענין זה הובא בספר **קב הישר** (פ"ו) שכתב, החסידים הראשונים שבארץ ישראל היו נוהגין לקנות להם קבר בבית החיים בהיותם בחיי חייהן אצל אנשים כשרים הידועים להם שהיו צדיקים, וגם היו נוהגין שהיו מתפללים שם באותו מקום והיו אומרים עליו דברי תורה, והיו נודרין שם ליתן לצדקה, ובזה היו מטהרין ומקדשין המקום שיהיה מוכן להם שם להיקבר, ומחמת קדושה ההיא היו גורמין שלא להתקרב הסטרא אחרא אחרי מותם שם.

פינוי מת לקבר שנקנה עבורו בחיי

ברמב"ם (אבל פ"ד ה"טו) כתב, אין מפנין את המת מקבר לקבר אפילו מבזוי למכובד, ואם היה בתוך שדהו מפנהו אפילו ממכובד לבזוי.

ובתורת האדם לרמב"ן (שער הקבורה) כתב, אסור לפנות את המת או עצמות לצורך מת אחר וכ"ש לפנות המקום וכן לעשות לו קבר מכובד הימנו אסור, אבל לכפרה שלו ולכבודו כגון להעלותו לארץ ישראל ולירושלים או לקברו אצל אבותיו מותר.

באחרונים נחלקו בדין מת שקנה קבר בחיי וקברוהו בקבר אחר, אם מותר לפנותו לקבר שנקנה עבורו בחיי.

בחת"ס (יו"ד סי' שלא) נוטה דמותר לפנות. והוכיח כן ממה שאמרו בסוגיין אצל פנחס דקאמר נמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו הרי דזה הקפדה גדולה.

ואילו **במל"מ** (שמיטה פ"א ה"א) מבואר דפשיטא ליה דאין יכולים לפנות. ועיין **במהר"ם ש"ק** (יו"ד סי' שג"ד).

יום שב"ק כה כסלו

צבא בתרא קיג

בקיאות בפסוקי התורה

בתוס' (ד"ה תרוויהו) כתבו 'פעמים שלא היו בקיאין בפסוקים, וכן מצינו בסוף שור שנגח את הפרה (ב"ק נה.) מפני מה לא נאמר בדברות הראשונות טוב כו' א"ל עד שאתה שואלני כו' שאיני יודע אם נאמר בהן טוב או לאו כלך אצל ר' תנחום'.

בעין זוכר (מערכת א אות קיט) כתב שהדברים קשים לומר כן על האמוראים, מה גם שאמרו חז"ל שצריך ת"ח להיות בקי בכ"ד ספרים.

ובשו"ת מהרי"ל (סי' קמט) כתב 'ואם נאמר כן על רבותינו המחברים, צריך עיון.

בעל **הדברי יחזקאל** במכתב בראש ספר כבוד חכמים (עה"ת להג"מ חיים קנאלער) כתב, אחרי נסעו ממני עלה בלבי כי אשר אמרתי שיש טעות סופר בדברי התוס' שכתוב 'לא היו בקיאין', וצ"ל 'לא היו מדקדקין'. דברים הללו מוכרחין מדברי התוס' עצמן כי דבריהם לא מובנים כלל שכתבו לפעמים לא היו בקיאין, איך שיך לומר על בקיאות 'לפעמים', הלא מי שאינו בקי הוא בתמידות אינו בקי ומי שהוא בקי הוא תמיד בקי, ואם לומר שהיה בהם מי שאינו בקי ה"ל שלא היו כולם בקיאים, ותיבת 'לפעמים' מוכח מתוכו שכוונתם היה שלפעמים לא היו מדקדקין להביא הקרא כמו שכתוב מאיזה טעם שהיה כמוס אתם.

בספר **משען מים** (וילנא תרכט סי' ג) כתב, לימוד המקרא בימי חז"ל היה נפוץ והיו כולם עסוקים בו עד שכל המקרא תנ"ך שגור בפי כל ובקיאים בו על פה בלי שום שגיאה וטעות, ולא למדו עמהם משנה או גמרא עד שגמרו תחלה את לימוד התנ"ך כולו בכל פרטיו, ולכן כאשר הזכיר הרב והחכם הדורש איזה פסוק בהלכה או בדרושו מיד ידעו כל השומעים איה מקומו של הפסוק ובאיזה ענין נכתב בתנ"ך, ואל מה יורה החכם את פנת כוונתו בלימודו ודרושו, והמראה מקומות הפסוקים בתנ"ך הנמצאים כעת בזמנינו ונדפסים בהגליון או בפנים המדרש נתוספו אח"כ בעת שנתמעט לימוד המקרא ולפעמים נשתבשו מראה מקומות האלה והחליפו להראות מקום הפסוק בתנ"ך במקום אחר אשר לא נמצא לשונו שוה או דומה אל לשון הפסוק הראוי להדרוש.

ועיין **בשדי חמד** (כללים מערכת א כלל רצט, פאת השדה מערכת א אות כא) **ובבית אהרן** (מגיד ח"א ערך בקיאות חכמי ישראל בפסוקים) שהאריכו בענין זה.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

יום ראשון כו כסלו

צבא בתרא קיד

ירושת שררה

ברמב"ם (מלכים פ"א ה"ז, כלי המקדש פ"ד ה"כ) כל הקודם בנחלה קודם לירושת המלכות וכו', ולא המלכות בלבד אלא כל השררות וכל המנויין שבישראל ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם, והוא שיהיה הבן ממלא מקום אבותיו בחכמה וביראה וכו'.

ובביאור הלכה (או"ח סי' נג ד"ה ש"ץ) כתב בשם **שו"ת הרשב"א** דש"ץ שהזקין אם בנו ראוי הוא קודם לכל אדם ואפילו אם יש אחרים גדולים ממנו.

בשדי חמד (מערכת חזקה במצות סי' ז אות יג) כתב שעד כאן לא קאמר הרשב"א שאין לדקדק בהפרש זה אלא כשהפרש הוא דבר קל, אבל אם האחר הוא מופלג הרבה מן הבן, אזי מעבירין את הבן וממנין אותו אחר משום רווחא טובא דקא מטי לצבור במינוי אחר, וזו סברא נכונה, ולמדנוה מדברי הרשב"א שכתב בסוף התשובה ההיא, וז"ל אף שיש אחרים גדולים כמוהו או גדולים ממנו הבן קודם וכו', ומדקדוק הלשון דקא נקיש ליה בתרי בבי דקאמר גדולים כמוהו או גדולים ממנו משמע דההפרש הוא דבר מועט שיש לומר בו שיהיה כמוהו או גדול ממנו דמשמע דסוג אחד יכלול את הבן והם בקירוב וקרוב זה להיות כזה, אמנם אם האחר מופלג וגדול מן הבן הרבה שהבן אין לו שום כלל עם האחר, אז ידחה ויפסיד זכותו וממנין את האחר. והוסיף וכתב, ומצאתי **שהרשד"ם בתשובה** (יו"ד סי' פה) כתב כן מסברא דנפשיה, ועכשיו מצאנו סמך לסברא זו מדברי **הרשב"א** יע"ש.

אמנם הוסיף השדי חמד וכתב שיש פוסקים שסוברים דהרשד"ם לא אמרה למילתיה בכל אופן, עיי"ש שהאריך בזה.

ויכוח עם צדוקים

היו צדוקין אומרין, תירש הבת עם בת הבן, נטפל להן רבן יוחנן בן זכאי, אמר להם, שוטים, מנין זה לכם. ולא היה אדם שהחזירו דבר, חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואומר וכו'.

והנה במסכת סנהדרין (לה:): אמרו, תנן התם, רבי אליעזר אומר, הווי שקוד ללמוד תורה, ודע מה שתשיב לאפיקורוס. אמר רבי יוחנן, לא שנו אלא אפיקורוס נכרי, אבל אפיקורוס ישראל כל שכן דפקר טפי.

בספר חסידים (סי' רצו) כתב, אדם שבא אליו גלח או כומר או מין ואינו חכם ומפולפל, או איש בעל תלמוד ואינו ירא חטא ורודף אחר הכבוד, וזה צדיק ואינו כל כך חכם, או אם זה חכם ובא אליו מכשף להתוכח עמו בדברי תורה, אל יתוכח עמו, שמא יטו לבבו אחריהם, על כולם נאמר (משלי כו ד) 'אל תען כסיל כאולתו פן תשוה לו גם אתה', שמא יטו לבך ויהיו דבריהם בלבך. ואם אתה חכם ממנו אל תתן לאותן שאינן חכמים לישב ולשמוע ויכוחים שלכם פן יתעו לבם אחריהם שהרי אינם מבינים את האמת.

ואם תראה איש מפולפל ואין בו יראת ה' אל תתן את לבך ללמוד לפניו, וזה גם אתה גם השומעים את דבריהם. אבל אם אתה חכם שאתה יודע כל כך שתנצחנהו כר' יהושע בן חנניא וכרבי אבוהו אז 'ענה כסיל כאולתו פן יהיה חכם בעיניו' (שם פסוק ה).

יום שני כז כסלו

צבא בתרא קטו

ויכוח עם צדוקי בדברי תורה

שהיו צדוקין אומרין, תירש הבת עם בת הבן, נטפל להן רבן יוחנן בן זכאי, אמר להם, שוטים, מנין זה לכם. ולא היה אדם שהחזירו דבר, חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואומר וכו', אמר ליה, רבי, בכך אתה פוטרני, אמר לו, שוטה, ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטלה שלכם וכו'. ופירש **הרשב"ם** שמעיקרא לא היה חפץ לגלות לו טעמו של דבר שאסור לגלות להם טעמי התורה.

בשו"ת רבי אליהו מזרחי (סי' נו) כתב לדייק ששאר דברים שאינם נקראים טעמי תורה לית לן בה ומותר ללמד, שאם לא כן מדוע כתב הרשב"ם רק שאסור לגלות להם 'טעמי' תורה.

עוד כתב לדייק שאפילו טעמי תורה נמי אינו אסור להודיעם להם אלא היכא דאפשר לדחות בקש, אבל היכא דאי אפשר לדחות, מותר להודיעם להם. שהרי מצינו שגילה להם רבן יוחנן טעמו של דבר כשראה שהרגיש הצדוקי בדבר ואמר לו רבי בכך אתה פוטרני, שמע מינה שאפילו בדברי תורה נהי שאין ראוי לכתחלה ללמד, מכל מקום אם נפל שום אחד ממנו בוויכוח עם הצדוקי ואין אנתנו יכולים לדחות הצדוקי בקש צריך להודיעו טעמו של דבר מפני חלול השם.

תפילה על חולה ע"י חכם

כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. ובמסכת תענית (ה). אמרו 'ילך אצל חסיד שבדור וירבה עליו בתפלה'. וכתב **הנימוקי יוסף** (שם), שכן המנהג בצרפת שכל מי שיש לו חולה מבקש פני הרב התופס ישיבה שיברך אותו.

כך מבואר גם **ברמב"ן עה"ת** (פ' יתרו) שמבאר כוונת משה רבינו באמרו ליתרו 'כי יבוא אלי העם לדרוש אלקים', שרצה לומר שבאו אליו להתפלל על חוליהם ולהודיעם מה שיאבד להם כי זה יקרא דרישת אלקים, וכן יעשו עם הנביאים כמו שאמר לפנים בישראל כה אמר האיש בלכתו לדרוש אלקים לכו ונלכה עד הרואה, וכן ודרשת את ה' מאותו לאמר האחיה מחלי זה, שיתפלל עליו ויודיענו אם נשמעה תפלתו, וכן ותלך לדרוש את ה'.

בטעם הדבר כתב **הגר"ח פאלאג'י בספרו רפואה וחיים** (פ"א אות כא) שמי שתופס ישיבה יש לו זכות תורה דרבים ותתקבל תפילתו מהרה באהבה.

עוד כתב **הגר"ח פאלאג'י** בספרו הנ"ל (הו"ד בסגולות ישראל מערכת ח אות יא) 'זכור אותו האיש לטוב מורינו הרב סבא קדישא זרע קודש כבוד מורנו הרי"א ז"ל בעל ספר עבודת משא זיע"א, כי מרגלא בפומיה לומר למי שהיה לו חולה, למה תשקלו כסף לרופאים ולגורלות וכדו', תלכו אצל חכם ירא וסר מרע ויתפלל בעדו ויעשה לו פדיון וילמוד לרפואתו, ותראו מעשה ה' כי נורא הוא, כי תיכף יתרפא, וכן היה בדוק ומנוסה. ואשה בכל אלה הגברת המעטירה רודפת צדקה וחסד מרת וידה לונה תאריך שנים אשת הגביר החכם המרום מורנו הרב גי' יוסף דאנין ז"ל, כי תמיד היתה מצוה לבניה הגברים השם ישמרם וינטרם כי כשתהיה איזה מיחוש וחולי אל תרדפו אחרי הרופאים ותרופות, כי תחילת דבר לכת אצל חכם התופס ישיבה לבקש ממנו שיתפלל כי גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא עץ חיים היא למחזיקים בה.

יום שלישי כה כסליו

צנא בתרא קטז

שליחת מברק בשבת לצדיק שיתפלל על חולה

הגאון רבי שלמה קלוגר בשו"ת ובחרת בחיים (סי' פז) כתב, הציקתני רוחי על חילול שבת שנעשה על ידי הוראה רעה ומקולקלת בקהלת זלאטשוב, אשר הורה מורה אחד לכתוב בשבת קוויטל ולנסוע יותר משלש פרסאות שהוא דאורייתא וכו', ובאמת שהוראה זו מקולקלת מאוד מאוד, כי אע"פ שהדין פשוט שפקוח נפש דוחה שבת, מ"מ לא הותר אלא ברפואה שהיא דרך הטבע, וגם צריך שתהיה ע"י מומחה ידוע, בדוק ומנוסה, אבל בדרך נסיי ותפלה לא הותר בשום אופן, אפילו אם יהיה המתפלל צדיק כרבי חנינא בן דוסא, שלא ניתן לדחות שבת עבור זה אפי' בשבות דרבנן, ומכ"ש דאורייתא.

וכמ"ש רש"י תענית (יד.) ר' יוסי אומר לעזרה ולא לצעקה, כלומר, צועקים לבני אדם שיבואו לעזורם, אבל לא לתפלה, כי אין אנו בטוחים כל כך שתועיל תפלתנו לצעוק עליהן בשבת. ואם ר' יוסי אומר כן בדורו, כ"ש אנן יתמי דיתמי שאין אנו בטוחים בתפלתנו, והתם פריך, מתריעין במה, אילימא בשופר, שופר בשבת מי שרי, הרי שאפי' תקיעה שהיא שבות, וחכמה היא ואינה מלאכה, לא הותרה אפי' במקום סכנה, כיון שאינה בדרך הטבע, כ"ש בנידון דידן שאפילו חילול שבת דרבנן אסור. וכן מבואר בפ"י המשנה להרמב"ם (ביומא פג.), שלא הותר שום איסור אלא ברפואה טבעיית ולא כשהיא דרך סגולה. סוף דבר המורה הזה חילל שבת בכמה דברים ועליו לחזור בו מהוראתו וכו'.

בנידון זה דן בשו"ת מהרש"ם (ה"ג סי' רכה) וכתב, בדבר שילוח הטליגרף בשבת לצורך חולה, מה שאמרו בשם הגאב"ד פרעמישלא וכעת בלבוב שהתיר בספרו בית יצחק. לא כן הוא, כי אדרבה בבית יצחק פסק בפשיטות שגם אם נכתב המברק מערב שבת יש לאסור לשולחו בשבת וכו', ולכן אין להתיר אפי' ע"י אמירה לאמירה לעכו"ם, גם להחות יאיר שסובר דבכה"ג ליכא שבות, ובשו"ת שואל ומשיב תליתאה (ה"א ס"ס קצד) השיב להגאון הנ"ל שצידד קצת להקל, שחס ושלום להתיר, ודחה מה שכתב שאינו חשוב כתיבה, וסיים וחלילה חלילה להתיר, אך לצורך חולה שיש בו סכנה למאמינים בצדיקים י"ל דהוי כפקוח נפש שמותר אפי' באיסור תורה, שאע"פ שהרמב"ם אוסר כשאינו דרך הטבע, מ"מ הברכ"י (סי' שא) הביא שהרמב"ן והרשב"א חולקים, ובס' טוב עין ובכסא רחמים הביא שרבינו פרץ כתב קמיע באופן דאתמחי גברא וקמיעא, וה"נ צריך שיהיה הצדיק מומחה ומוחזק שיפעול בתפלותיו לרפואה שלמה.

ועובדא ידענא בעיר מולדתי זלאטשוב שהיה חולה מסוכן, והתיר לו דיין אחד לכתוב מברק ע"י עכו"ם בשבת אל הגאון הקדוש מהר"ש מבלז, והגאון מהר"ש קלוגר הרעיש עליו מאד ופסל את הדיין מלהורות עוד, וגם כבוד הגה"ק הנ"ל נתרעם מאד על כך, ואמר עכשיו אני מחוייב להתאמץ בכל כחי להביא רפואה לחולה שלא יגרם חילול שבת על ידי, וכן היה, שנתרפא אח"כ. עכ"פ אין להקל בכל כה"ג, ובפרט בדור הזה בודאי שאין להקל מכמה טעמים. ועיין בשו"ת בית דוד (ליטא סי' פז) מה שכתב בזה.

יום רביעי כט כסליו

צנא בתרא קיז

אם החכם מחוייב להתפלל על החולה

בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' נא) כתב, הנה באתי לבאר הענין מה שזה הרבה שנים שבאים אינשי אלי לבקש שאתפלל עליהם להשי"ת על כל צרה שלא תבוא ח"ו, ושאברכם לכל דבר הצריכים - בין בבריאות הגוף, בין שיברך השי"ת אותם בבנים ובנות, בין בפרנסה, בין בהצלחה בתורה ובעניני הגוף והנפש, ובכל משאלות האדם. ואני עושה רצונם ומברך אותם ומתפלל בעדם, אף שידוע לי מך ערכי וקטנותי בתורה ובמע"ט, שודאי תמיהי על זה אינשי המכירים אותי.

וגם ידוע מכמה גדולי תורה שהם אמרו להמבקשים מהם לברך ולהתפלל שהם לא ראויים, אלא ילכו לבקש זה מאחרים שעוסקים בכך. ואני לא דחיתי אותם ולשלחם לאחרים, שצריך טעם.

וכתב לבאר שתפילת כל אדם ראויה שתתקבל ותשמע, ולכן חייב כל אדם שבקשו ממנו להתפלל על חולה לעשות כן, וכ"ש כשהוא חכם, כמבואר בסוגיין, ולכן מאחר שאיכא חיוב מדינא לכל אדם להתפלל בעד חברו ולברכו אף כשיודע מעצמו צער חברו, וכ"ש כשמבקשין ממנו, הרי מחוייב אני להתפלל ולברך להמבקשים אותי בכל אופן.

ואף שמה שמבקשין אותי להתפלל ולברכם הוא מחמת שמחזיקין אותי לחכם, הרי לא יועיל כלום כשאומר להם שהם טועין משום שעדיין לא הגעתי לחכמה, שאדרבה עוד אגדל אצלם מחמת זה שיאמרו שהוא מצד ענוה.

וגם הא לא שייך להכחיש את המציאות, שנתפרסמתי בעולם לשם חכם מצד שאני מחזיק ישיבה ואומר שיעורים, ומן הספרים שחיברתי. אף שזה רחוק מחכם שעליו אמר רב פנחס בן חמא שילכו אצלו, ואף מחכם שבהרבה מאות שנה אחר חתימת הגמרא, ואף אחר זמן הגאונים, מ"מ אולי סגי לזה גם חכם שבדור הזה.

אף שאיכא טעם גדול לחלק מלענין מה שצריך חכם לעניני הלכה, שהוא רק חכם דבכל זמן וזמן, כדבארתי בהקדמתי לספר אג"מ, שלא שייך זה לענין קבול התפילה, דמכל מקום יש לנו לומר דגם לכל הדורות אמר זה רב פנחס בן חמא, אף שידעו חכמי הגמרא שחכמי הדורות מתקטנין.

וממילא אף שאיני מחזיק עצמי אף מחכמי הזמן, מ"מ כיון שהחולה מחזיק אותי לחכם, ובדין הוא צריך להחזיק כן, הרי הולך למקום שרב פנחס בן חמא ציוה לילך. ובזכות אמונתו בדברי חז"ל יקבל השי"ת גם תפילתי וברכתי.

וזהו טעם נכון ומוכרח לדינא שכל שמחזיקין אותו לחכם ובשביל זה מבקשין אותו שיתפלל ויברך, שמחוייב להתפלל עבורו ולברכו.

צבא בתרא קיח

לימוד בדך החריפות

'אגב חורפיה לא עיין בה'. ובמסכת בבא מציעא (צו:): אמרו 'לפום חורפא שבשתא'. ובתוספות סנהדרין (יז. ד"ה שיודע) אמרו מה לנו בחריפות של הבל. ובפרש"י (חולין פא. ד"ה התראת ספק) כתב, ופירוש משובש הוא מאדם חריף ומפולפל.

וז"ל הרמב"ן בהקדמתו למלחמת ה', ואתה המסתכל בספרי אל תאמר בלבבך כי כל תשובותי על הרז"ה כולן בעיני תשובות נצחות, ומכריחות אותך להודות בהם על פני עקשותך, ותתפאר בהיותך מספק אחת מהן על לומדיה, או תטריח על דעתך להכנס בנקב המחט לדחות מעליך הכרח ראייתי, אין הדבר כן, כי יודע כל לומד תלמודינו שאין במחלוקת מפרשיו ראיות גמורות, ולא ברוב קושיות חלוטות, שאין בחכמה הזאת מופת ברור כגון חשבוני התשבורת ונסיוני התכונה, אבל נשים כל מאודינו ודעתינו בכל מחלוקת להרחיק אחת מן הדעות בסברות מכריעות, ונדחוק עליה השמועות, ונשים יתרון הכשר לבעל דינה משפטי ההלכות והוגן הסוגיות עם הסכמת השכל הנכון, וזאת תכלית יכלתינו וכונת כל חכם וירא אלוקים בחכמת הגמרא.

וכיוצא בזה ראינו להגאון מהר"י מברונא בתשובה (סי' כט) שכתב שאין להתיר אשת איש לעלמא על פי דקדוק כל שהוא, כי ודאי כשאנו מפלפלים ולומדים חריפות כמו בזמן התוס' אז אנו רגילים למשקל ולמטרח בדקדוקים וחילוקים דקים כמיעל פילא בקופא דמוחטא. אבל לפסוק הדין או להתיר האיסור אין לפסוק הדין ואין להתיר האיסור אלא בדעות ברורות ומלובנות ומחזורות מתוך פשטי הסוגיא דשמעתתא, ולא מתוך דקדוק כהאי גוונא.

ובספר עליות אליהו (אות עז דף ל) כתב בשם הגר"ח מוולוז'ין, שסיפר כי הרב החריף מהר"ר צבי מסמיאטיץ תלמיד הגר"א היה נוהג דרך לימודו על דרך החריפות, וכשנדפס האורים ותומים להגאון ר' יהונתן אייבשיץ, היה שמח מאד בכלפוליו החריפים, ולא זו מחבבו לפני הגר"א, א"ל הגאון בחר איזה חידוש מספר אורים ותומים והגד לפני, וכאשר הציע לפניו דבר חריף וטוב מהתומים, ענהו הגר"א, אם באנו לפלפל כן הרי אפשר להוסיף כהנה וכהנה, והאריך לו במילי דחדודי במהירות רבה, עד שכמעט קצרה יד שכלו החריף להשיג הכל.

וכה סיים רבינו הגר"א ואמר, כשלומדים באופן זה יוכל האדם לטעות בעצמו, לאחר שבכל יום ויום יוסיף חידוד על חידוד, ויוכל לחשוב כי הוא הולך וגדל, ויבא לידי גסות הרוח להתגאות בחריפותו ולהעריך עצמו שהוא כדאי לדבר נגד המחברים הראשונים ז"ל, אבל כשלומדים תורה על דרך העיון האמתית כדרכם של הראשונים ז"ל, אזי מתרגלים בכל יום להכיר פחיתות ערכנו נגד הראשונים ז"ל, כי מה שאנו מתיגעים זמן רב, מוצאים אחר כך שרש"י ושאר הראשונים ז"ל הרגישו בזה ותייצבו לפי דרכם בקודש במילים קצרות.

כל מי שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה

כתיב (בראשית טו א) 'אל תירא אברם אנכי מגן לך'. בילקוט מסיק לפי שהיה אברם מפחד שמא קבלתי שכרי בעולם הזה ואין לי כלום לעולם הבא, אמר לו הקב"ה אל תירא שכרך מתוקן לעתיד לבא זה שאמר 'הרבה מאד' כדכתיב (תהלים לא כ) 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך' ע"כ. וקשה על זה המדרש אם כן מהו שאמר 'מה תתן לי ואנכי הולך עירי' וגו', מה ענין הבנים לשכר העולם הבא. ויש ליישבו ע"ד שמסיק בפרק יש נוחלין אמר רבי יוחנן כל מי שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה, כתיב הכא (במדבר כז ח) 'והעברתם את נחלתו לבתו' וכתב התם (צפניה א טו) 'יום עברה היום ההוא', וקשה למה הביא ראיה מדברי קבלה לדברי תורה היה לו להביא ראיה מן פסוק (דברים ג כו) 'ויתעבר ה' בי למענכם'. אלא שרצה להביא ראיה גם על הענין ולא על הלשון לבד, כי רבי יוחנן סבר שכל מי שאינו מניח בן ליורשו אינו פטור בלא גיהנם שנקרא 'יום עברה היום ההוא', ואזיל רבי יוחנן לטעמיה שדרש פסוק (תהלים נה כ) 'אשר אין חליפות למו ולא יראו אלקים'. על מי שאינו מניח בן כי זה ודאי מצד שלא היה ירא אלקים, כמו שאמר (שם קכא א) 'אשרי כל ירא ה' וגו' וסמיך ליה 'בניך כשתלי זיתים' וגו'. 'הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'. לכך אמר אברם מה שכר תתן לי לעולם הבא ואנכי הולך עירי שדינו בגיהנם כאמור, ואם תאמר ליתן שכרי בעולם הזה, על זה כתיב (בראשית טו א) 'ויאמר אברם הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אותי'.

(כלי יקר, לך לך)

למה נאמר שכיבה בדוד ומיתה ביואב יען שדוד הניח בן כמותו ולא שייך בו מיתה

כתיב (במדבר כו) 'והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם', ונראה לי, דאיתא בגמרא למה נאמר שכיבה בדוד ומיתה ביואב יען שדוד הניח בן כמותו ולא שייך בו מיתה. וזה שאמר 'והלבשתם את אלעזר בנו', אך לא יוכשר לכהונה גדולה כי אם על ידי עבודה, ואז יוכשר לכהונה גדולה, ואין שייך בו מיתה אלא באותו שעה שהוא בהר ההר בטרם יתחיל בעבודה. וזהו 'ומת שם', שם יתכנה בשם מיתה שעדיין לא מילא מקומו, אבל אחר שיתחנך בעבודה, אז לא יצדק בו מיתה שהניח בן כמותו כהן גדול כמותו.

(מלא העומר, בלק)

כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים

כתיב (שמות כג כה) 'והסירתי מחלה מקרבך' היינו שלא תצטרכו לבקש ולחקור אחרי הרופאים מומחים מאומות העולם, רק מקרבך, רצה לומר על דרך שאמרו חז"ל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו.

(אוהב ישראל, משפטים)

להכניס את האור הביתה...

הכל ערוך מחדש בשיא היופי וההדר, כולל הרי"ף המרדכי והתוספתא, בעריכה אמיתית ומדויקת ע"פ דפוסים ראשונים וכת"י כולל הוספות רבות ותיקונים שנשמטו מש"ס וילנא, נוספו רבבות מראה מקומות חדשים עם מאות חיבורים והוספות חדשות ביניהם חידושים ממאורי הדורות מכת"י יחידים בעולם.

חדש!
ניתן שוב להשיג את
הש"ס
המפואר והיוקרתי
בכריכת סגנון
עור עתיק

תלמוד בבלי 'עוז והדר' מהדורת פריעדמאן

להגדיל תורה ולהאדירה

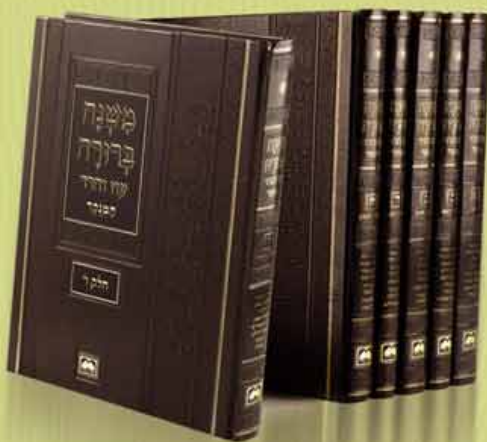
מוקד הזמנות:
1800-22-55-66

להשיג בהנויות הספרים המובחרות

הצרכים האלה יתקנו

מתנה יהודית מכובדת

משנה ברורה
מנוקד
6 כרכים

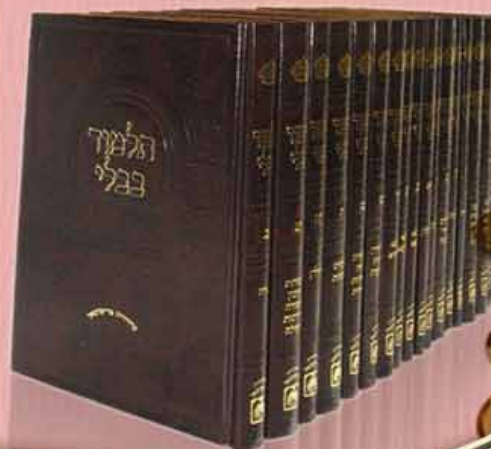
חומש מפואר
לתלמידים

חומש
אור החיים
בראשית ב

ש"ס
תלמודו בידו

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66